

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Capita Pietatis Christianæ, Interrogationibus Et
Responsionibus vsitatis in Catechetica Methodo ita
explicata, vt breuem sed integram hypotyposin doctrinæ
purioris complectantur**

Ferinarius, Johannes

Magdeburgi

VD16 W 3078

De Libero Arbitrio, Sev De Viribus Volvntatis humanæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36195

DE LIBERO ARBITRIO,
SEV DE VIRIBVS VOLVN-
tatis humanæ.

Quid significat liberum Arbitrium?

Completitur has duas potentias copulatas: In-
tellectum, & voluntatem, id est, significat facultatem
voluntatis, ad eligendum, & expetendum ea, quæ ab
intellectu monstrata sunt, & ad reiiciendum eadem.
Scriptura utitur duobus uocabulis, scilicet, Mente, &
corde, quæ manifestum est usurpari pro intellectu, &
voluntate, verè nō simulatè aliquid volente, & ita com-
plecti iudicium & appetitiones veras non simulatas,
nec tamen significare opus externum.

Quomodo explicatur præcipua in hoc ca-
pite doctrinæ Christianæ quæstio, scilicet,

Quid, & quantum facere voluntas
humana possit?

Nec potius seponere, quàm agitare volumus hor-
ridas quæstiones, & tantum monstrabimus portum,
quàm necesse est, pias mentes in ueris doloribus appre-
hendere, & tenere. Constituimus igitur breues regula-
las, quæ complectuntur summam harum rerum.

I. Propositio.

Reliqua est in mentibus naturalis noticia legis,
& voluntas etiam post lapsum liberè ciet locomotiua,
id est, regit motus externos membrorum: Ergo volun-
tatis humanæ, etiam sine renouatione, proprijs viribus alia

N 3

quomodo

quomodo potest externa opera legis facere. Et
externa obedientia nominatur disciplina.

Ostende hanc libertatem esse in
homine

1. Paulus nominat disciplinam iustitiam carnis
quod potest prestari etiam ab homine non venato. Ergo
ille actiones sunt aliquomodo in potestate hominis.

2. Mandatum diuinum est ut homines regantur
disciplina. Et nulla lex de externa disciplina
esse impossibilis.

Esset autem hoc mandatum inutile, si gubernatio
locomotiuæ esset impossibilis. Ergo honesta disciplina
est possibilis.

Ita argumentatur Aristoteles:

Ordo Politicus non est frustra institutus. Ergo
autem frustra institutus, si consilia, Leges, et disciplina
regendi mores, nihil prodescent, et nulli motus
natura hominis mutari possent. Quia quomodo
Iphigenia iure puniri posset, si coactus, et inuitus interiret
Agamemnonem. Item, Paris si coactus, et inuitus
raperet Helenam?

Ergo ille actiones sunt liberae.

3. Argumentum sumitur ab experientia, id est
ex opificio naturæ humanæ: Nervi in nostris corporibus
sunt ita conditi, ut possint obedire voluntati
danti.

Ergo in natura hominis est aliqua libertas. Con-

sciens potest imperare locomotivæ vel ut manus cecat,
ad poculum ori admoveendum vel ut reprimat manus,
ne admoveant ori poculum.

Quare Deus voluit illam libertatem, regendi locomotivam, esse reliquam ?

1. Ut intelligeremus discrimen inter agens liberum, & agens naturale, ut sciremus, ipsum Deum esse agens liberum.

2. Ut externæ actiones hominum possent regi notitia Legis.

Sed hæc libertas horribiliter impeditur duabus rebus.

1. Humana infirmitate, qua fit, ut homines sepe cedant cæcis affectibus, nam hi rectum iudicium in mente turbant & reprimunt, & alias cogitationes accendant, quas adjuvat impetus cordis, unde cidentur externa membra, ad turpia opera. sicut dicitur: Video meliora, proboque deteriora sequor.

2. Accedunt impulsiones Diabolorum, unde maxima mala in genere humano oriuntur. In Ecclesia monstrantur remedia, Filio Dei offerente defensionem, & auxilium adversus diabolum, & efficaciam in sensatione voluntatis.

2. Propositio, opposita Pelagianis & Monachis.

Hec disciplina nec est impletio legis flagitanti perfectam conformitatem cum Deo, nec est inchoatio interioris obedientiæ, seu nouitatis spiritualis, nec est coram Deo, nec tollit nascentem nobiscum prauitatem & mortem, nec meretur remissionem peccatorum aut vitam æternam. Hoc caput supra, in articulo legi perspicue declaratum est.

3. Propositio.

Expresse damnamus Pelagianos, qui negant peccatum originis, sinxerunt non esse opus conversione, seu, regeneratione, & ita amplificauerunt liberum arbitrium, ut dixerint: Hominem viribus naturalibus sine Spiritu sancto, posse Legi Dei satisfacere, & interiorē, quam exteriorē obedientiam præstare.

His opponimus talē regulam: Non possunt tolli peccatum, & mors, libero Arbitrio hominum, nec potest voluntas humana credere promissioni diuinæ, aut interiorē obedientiam, sine Filio Dei, sine Euāgelio, & sine Spiritu sancto. Probationes illustres sunt Rom. 8. Qui ducuntur Spiritu Dei, hi sunt Filij Dei. Et: Non potest venire ad me, nisi pater traxerit eam. Item Gal. 3. Nihil potestis facere.

4. Propositio:

Considerandum est, qualis sit libertas in rebus creatis & sanctis. Eam distinguimus in tres gradus.

1. Aut actiones illæ, pertinent ad disciplinam

seu, libertatem regendæ locomotivæ, vt retineatur iusticia bonæ conscientie.

2. Aut sunt opera vocationis.

3. Aut sunt exercitia fidei, & inuocationis.

Manet in renascentibus & sanctis libertas regendæ locomotivæ, quia Spiritus sanctus, non debilitat neruorum naturam creatam à Deo, sed potius adiuuat. Donantur enim pijs magna auxilia. Filius Dei accendit in eis illustrem, & firmam cogitationem verbi Dei, depellit Diabolos, & impulsiones Diabolorum, & dat Spiritum sanctum, qui intus eos adiuuat, & salutare motus excitat, His cum obtemperat voluntas, volens obtemperat, & non coacta. Vt Dauid rucns in adulterium volens peccat, Ita Ioseph illecebris dominæ volens repugnat.

Docet autem vox diuina, de duabus rebus necessarijs, ad retinendam iusticiam bonæ conscientie, scilicet, de precatione, & diligentia, iuxta dicta: Orate, ne intretis in tentationem. Quanto magis pater vester celestis, dabit Spiritum sanctum potentibus. Ambulate accurate, non ut fatui. Exhibete, vel ad mouete membra vestra arma iustitiæ. Membra nominat omnes potentias, interiora, & exteriora membra: Ergo vult voluntatem esse comitem Filij Dei, docentis mentem, & Spiritus sancti trahentis, seu ducentis. Vult in corde reprimi praua incendia. Vult sensus, linguam, manus, frenari, vult vitari occasiones lapsuum.

Hæc obedientia non est impletio Legis, sed pertinet ad iustia.

ad iusticiam bonae conscientiae, & quia persona
est sola fide, propter Mediatorem, etiam haec uocatur
obedientia placet.

In uocationibus multa accidunt inextricabili
humani consilii, & uiribus, Nam in mirandis libe-
rationibus, & mitigationibus, multa fiunt à solo Deo.
Et tamen remanent simul regulae, quae praecipiunt
in uocationem, diligentiam, & laborem, sunt quae
omnia in renascentibus & sanctis aliqua ex parte
luntatis. Ita dicitur. Rom. 12. Qui praestitit
diligentiam. Et: Hoc requiritur, ut fideles
Labor uester non est inanis in Domino.

5. Propositio.

Fatetur in magnis sanctorum doloribus de peccatis,
de poenis proprijs & publicis, Item in consolatibus
onibus ardentis in inuocatione fidei, quae sentit lacrimas
am in Deo & initium dilectionis Dei ac aeternae uitae
multa fieri solo Deo, in quibus uoluntas habet seruitutem
ut subiectum patiens, iuxta dictum Pauli: Deprecamur
de uita, responsum mortis in nobis habitatione
ne consideremus in nobis &c. Verumtamen in communibus
exercitijs fidei, & inuocationis certum est uoluntatem,
quatenus sanari coepit, comitem esse spiritum sancti,
sicut Rom. 7. dicitur: Mente seruo legi Dei.

1. Nomina regenerationis & renouationis significat
aliquam fieri mutationem, in aliqua parte hominis,
non significant tantum in habitationem, sine mutatione
nostri, sicut in arcam uestis imponitur. Ergo uoluntatem

untas cepit sanari, est adhuc multum superest caliginis, dubitationis, & contumaciae in corde. Ita Paulus inquit: Delector lege Dei secundum interiorem hominem, Video autem aliam legem in membris meis &c.

2. Praecipitur, ut initia fidei exerceamus. Crescit autem fides cogitatione doctrinae, collectione testimoniorum, & precatione. In precatione enim, necesse est cogitare, de periculis nostris, & de tota doctrina inuocationis. Ad talia exercitia opus est labore, quarente dicta, quae sunt opponenda dubitationibus, disputationi de indignitate, & de electione. Ac in tali lucta, voluntas nititur verbo, & iuuante spiritu sancto, potest repugnare dubitationi, iuxta dictum: Credo Domine, sed opem fer imbecillitati meae. Et auxilium Spiritus sancti, excitandum est, cogitatione verbi, & precatione.

Cum hac vera, & salutari doctrina
pugnant:

1. Dogmata Pontificia, quae iubent manere in dubitatione, quae cum vincit, sequitur vel desperatio, vel profanitas.

2. Somnia Enthusiastica, quae consolationem a verbo Dei, & fide, transferunt in simulatos affectus, vel fatales raptus, & iubent hominem manere in dubitatione, donec sentiat se illuminari & cogi repugnans.

6. Propositio.

Etiamsi

Etiam initio regenerationis ordiendum est a verbo, nec unquam querenda est voluntas Dei, sine verbo. Sed omni tempore debemus assentiri prædicationi penitentiae, & promissioni, & certo statuere, utram concionem scilicet penitentiae arguentem peccata, & promissionis gratia de remissione peccatorum, esse uersalem. Nec in Deo ponendas esse contradicentia voluntates. Certe his, qui sunt in coetu uocatorum, in doloribus, nequaquam proponende sunt horridae disputationes de electione, de qua, firma, & perfecta consolatio, ex effectu sumenda est, iuxta dictum: In tei mortui, qui in Domino moriuntur: Id est, de dante sunt tales ad mandatum Dei uniuersale, & immutabile, de audiendo filio, de penitentia, & de fide, quæ cum discedentes ex hac uita retinent, certum est in numero electorum esse, sicut scriptum est. Quos uisificat eosdem & glorificat. Item: Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam uitæ.

In tali lucta, uoluntas trahitur à Spiritu sancto, sed ipsa non sit otiosa, non expectet coactionem, & repugnans diffidentiae conetur assentiri promissioni. Donec enim uoluntas omnino repugnat Deo trahitur, nulla est facta conuersio. Et si conuerteretur promissa otiosa, nulla esset lucta, & nihil opus esset uerbo, & Euangelio.

Testimonia perspicua sunt: Placuit Deo per istam prædicationem saluos facere credentes. Fides uis auditu est. Quæ præcepit Deus, hæc sancti & cogitantes

Agite poenitentiam, & credite Euangelio. Hunc autem dicit. Oportet igitur hominem cogitare doctrinam, & repugnare dubitationi.

Opponitur contra :

1. Euangelium pertinet ad solos Electos.

Respondeo. Promissio vniuersalis pertinet ad omnes, qui eam accipiunt. Ac ipsos electos etiam oportet inueniri hæc vniuersalia dicta : Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Item : Conclufit Deus omnes sub peccatum, ut omnium misereatur. Item, Non est acceptio personarum apud Deum.

2. Fides est Dei donum.

Respondeo. Verum est, sed donatur per uerbum, & sustentans se uoce Euangelij, trahitur à Spiritu sancto, inchoante consolationem, & accendente inuocationem, qua assidue petendum est : Conuerte me Domine & conuertar. Non enim ponendum est unicuique momentum conuersionis, infundens plenitudinem gratiæ in uacuos, sed paulatim crescit fides, lux, inuocatio, & paulatim sanatur mens, & voluntas hominis per uerbum, & Spiritum sanctum.

Ut autem in priore propositione, etiam dictum est, hæc doctrinam oppugnant duplices hostes.

1. Pharisæi, Pelagiani, & Pontificij, qui fingunt, hominem iustum esse disciplina.

2. Enthusiastæ, qui delent doctrinam, & exercitia fidei. Contendunt enim Deum communicare se hominibus

hominibus, sine cogitatione doctrinae, & sine merito. Postea accedere doctrinam, ut exterior homo habeat exercitium. Aliqui non velunt uideri tollere doctrinam & exercitia fidei, & tamen re ipsa delectantur remouent consolationem, quae inchoatur à uerbis, fontniant Articulos, & momenta fatalis conuersionis insensibilia, infusiones plenitudinis gratiae in uerba uacuos, deniq; raptus Enthusiasticos, coactiones similia.

Nos retinemus haec uera fundamenta. Deo est causa peccati. In Deo non sunt uoluntates contrariae, quarum alia sibi arcana, alia reuelata. Non est, in conuersione, & consolatione ordiri à uerbis doctrina, non à raptibus. Vtraque conuersionis est mandatum de agenda poenitentia & promissio gratuita reconciliatione. Fides nec accenditur in uerbo, nec ab eis retinetur nisi in luctu implorante gratiam operum, & confirmationem diuinam.

Sustentemus igitur nos cogitatione promissionis repugnemus diffidentiae, & inter ueros gemamus: Credo Domine, sed opem ser imbecillitate mea

DE PECCATO.

Quid significat hoc uocabulum in Ecclesia?

Non tantum intelligitur de actionibus alicuiusmodi uiciosis, ut Grammatici, uel Philosophi leguntur